

Nərmin Qabil qızı MİRZƏZADƏ
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin
Aqrobiznes və menecment kafedrasının assistenti
E-mail: narminmirzazada@gmail.com

SUBSİDİYALAŞMANIN KƏND TƏSƏRRÜFATI MƏHSULLARI İSTEHSALININ ARTIRILMASINDA ROLU

Xülasə

Məqalədə subsidiyanın aqrar sahədə əhəmiyyəti, məhsul istehsalının artırılmasında rolu məsələləri aydınlaşdırılmış, aqrar sahəyə ayrılan subsidiyanın məbləği, həmçinin kənd təsərrüfatında müxtəlif istiqamətlər üzrə subsidiya ödənişləri təhlil edilmişdir. Dövlət tərəfindən gözəştli şərtlərlə texnika və avadanlıqların satışının həcmi təhlil olunmaqla subsidiyalaşma mexanizminin müxtəlif aspektləri araşdırılmış, bu prosesdə kənd təsərrüfatının xüsusiyyətlərinin nəzərə alınmasının vacibliyi vurğulanmışdır.

Tədqiqatın məqsədi. Tədqiqatın məqsədi subsidiyalaşmanın kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılmasındakı rolunu müəyyənləşdirməkdən ibarətdir.

Tədqiqatın metodu. Tədqiqatın aparılmasında müqayisə, qruplaşdırma və təhlil üsullarından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın nəticəsi. Subsidiya qoyuluşu kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artırılmasında xüsusi rola malikdir. Tədqiqatın nəticəsi göstərir ki, subsidiyalar istehsal xərclərini azaltmaqla məhsul istehsalının artırılmasına, eləcə də rəqabət qabiliyyətinin yüksəlməsinə ciddi təsir edir.

Açar sözlər: subsidiya, səmərəlilik, dövlət dəstəyi, mənfəət, istehsal, istehsal xərci, güzəştli şərtlər, amortizasiya.

UOT: 330:332

JEL: Q14

Giriş

Kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatın strateji əhəmiyyətli sahələrindəndir. Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi kənd təsərrüfatının inkişaf səviyyəsindən birbaşa asılıdır, eyni zamanda əhalinin məşğulluq məsələlərinin həllində də bu sahə əhəmiyyətli rolunu oynayır. Ərzaq bolluğunun yaranmasında, kənd təsərrüfatı məhsulları ilə özünütəminat səviyyəsinin yüksəldilməsində, kənd təsərrüfatı məhsullarının rəqabət qabiliyyətinin artırılmasında və davamlı rəqabətin yaranmasında səmərəli maliyyə mexanizminin olması vacibdir. Aqrar sahənin maliyyə təminatı ilə bağlı mövcud olan problemlərə E.A. Quliyev, B.X. Ataşov, T.N. Buqayeva, A.C. Nəsimov, L.V. Popova, A.V. Kireyeva, A.N. Komarnıçkaya, V.A. Zəlçiman və digərlərinin əsərlərində rast gəlmək mümkündür.

İqtisadi ədəbiyyata istinad etməklə kənd təsərrüfatı sahələri üzrə dövlət dəstəyinin aşağıdakı formaları qruplaşdırıla bilər [3]:

- heyvanların sayına, əkin sahələrinə, kənd təsərrüfatı istehsal vəsaitləri üzrə birbaşa ödənişlərin verilməsi;
- bazara daxil olmaqla məhsullara və əmtəələrə görə qiymət siyasətinin tənzimlənməsi;
- marketing, kredit, aqrar sahə məhsullarının sığortası və s. görə subsidiyaların verilməsi;
- ixrac subsideyalarının tətbiqi.

Materiallar və müzakirələr. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında maliyyə mənbələri şərti olaraq daxili və xarici mənbələrə ayrılır. Müəssisələrin sərbəst şəkildə formalaşdırdıqları maliyyə vəsaitlərinə təsərrüfat fəaliyyətlərinin nəticələrindən, satışdan əldə edilən gəlirlər daxildir. Deməli, özünümaliyyələşdirmə daxili mənbələrə, istehsaldan əldə edilən mənfəətin bir hissəsinə, amortizasiyaya, təsərrüfat fəaliyyətindən əldə edilən gəlirlərə aiddir. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin daxili maliyyə mənbələrindən istifadə imkanlarını nəzərə alaraq bu istiqamətdə aqrar sahədə yaranan vəziyyətin kifayət qədər problemli olduğu müşahidə olunur. Bəzən kənd təsərrüfatı

müəssisələri lazımı səviyyədə gəlir əldə etmir və kənddən maliyyə resurslarının cəlb edilməsinə zərurət yaranır. Xarici mənbələrdən maliyyələşməyə isə məqsədli dövlət kreditləri, uzunmüddətli bank kreditləri, qrantlar, subsidiyalar qeyd oluna bilər.

İqtisadi ədəbiyyatda kənd təsərrüfatı istehsalının subsidiyalaşdırılmasının tətbiqi üsullarının effektivliyi haqqında müxtəlif fikirlər mövcuddur. V.A. Zəlçiman qeyd edir ki, kənd təsərrüfatının subsidiyalaşdırılması kənd təsərrüfatı üçün dəstək mexanizminin əhəmiyyətli bir hissəsidir və bu birbaşa kəndliyə ayrılan vəsait deyil. Yəni subsidiyaların artması ilə ayrılan vəsaitlərin istifadəsi, əsasən eyni istiqamətli olur və təsərrüfata cəlb edilir [1, s.32]. A.V. Kireyeva və A.N. Komarnıçkayanın sözlərinə əsasən subsidiyaların və mənfəətin həcmi arasında olan fərq regressiya asılılığına əsaslanır və kənd təsərrüfatı müəssisələri üçün vergitutmadan əvvəl belə bir nəticə əldə olunur ki, subsidiya formasında olan dövlət dəstəyi kənd təsərrüfatının təkrar istehsal prosesi üçün zəruri şərtədir [2, s.73].

İqtisadi səmərəlilik, resursların əldə edilməsinə çəkilən xərcləri geri qaytarmaqla müəssisədə mövcud olan resurslardan daha çox istehsal nəticəsi əldə edilməsidir. Dövlət subsidiyaları sahibkarların gəlirlərinin yüksəldilməsi, istehsalın artırılması, xüsusi məhsulların istehsalına üstünlük verilməsi məqsədi daşıyır. Subsidiya dövlət üçün faydalı olan fəaliyyətlərin nəticəsi, istehsalçının və ya istehlakçının gəlirlərini artırması və ya xərclərini azaltması kimi qiymətləndirilir. Bir sıra dövlətlər ölkə gəlirlərinin böyük hissəsini kənd təsərrüfatı sahələrinə ayırdıqları subsidiyalardan əldə etdikləri mənfəət hesabına təmin edirlər. Kənd təsərrüfatı subsidiyaları kənd təsərrüfatının mühüm aspektidir və beynəlxalq ticarətdə mühüm rol oynayır. Onlar sahibkarlara kömək məqsədilə ödənilir və aqrobiznesdə operatorlar tərəfindən kənd təsərrüfatı məhsullarının təklifinin idarə edilməsi ilə gəlirlərini müəyyən etmək üçün beynəlxalq bazarlarda həmin məhsulların dəyəri və tələbi müəyyənləşdirilir [6]. Kənd təsərrüfatına qoyulan subsidiyalar aqrar məhsullar üzrə istehsal xərclərini stabilləşdirmək, mənfəəti yüksəltmək, məhsul və xidmətlərin qiymətlərini tənzimləmək

və lazımı səviyyədə məhsul istehsalını həyata keçirməkdir.

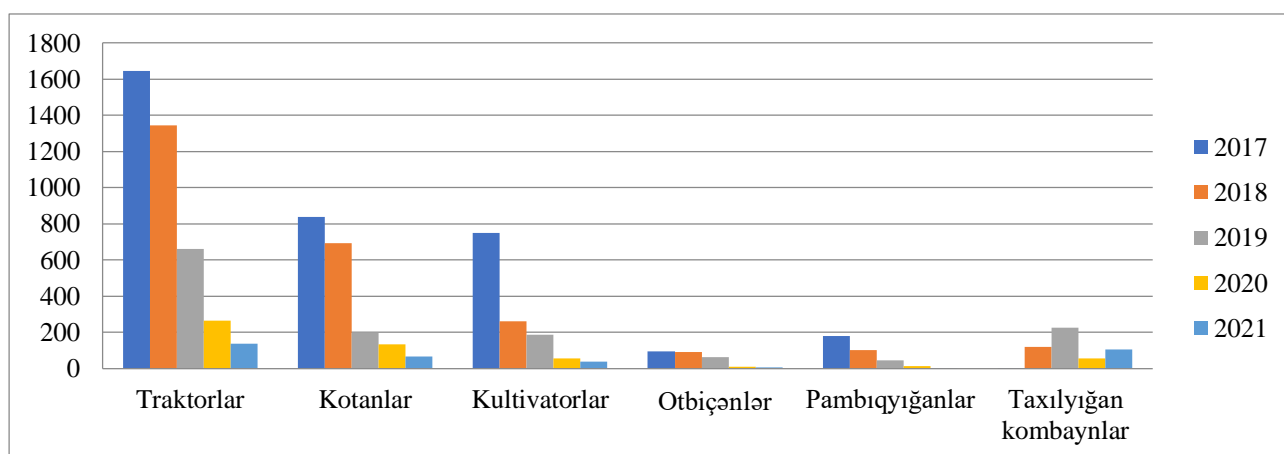
Statistik məlumatların təhlili göstərir ki, 2018-ci ildə aqrar sahəyə ödənilən subsidiyanın tərkibində yanacaq və motor yağlarına, mineral gübrəyə, kənd təsərrüfatı texnikasına ayrılan subsidiyanın məbləği daha yüksəkdir. Belə ki, həmin sahələrə ayrılan subsidiyanın xüsusi çəkisi müvafiq olaraq 18,2%, 30% və 25,8% həcmində olmuşdur. Bu, qeyd edilən istiqamətlər üzrə məhsul istehsalı xərclərinin aşağı salınmasını şərtləndirən dəstək tədbiri olduğunu təsdiq edir. 2019-cu ildə əsas ödəniş sahəsi 39,8% ilə mineral gübrələrin və biohumusların dəyərinin 70%-nin ödənilməsi dövlət dəstəyində müşahidə olunur. Subsidiyaların 15,5%-i pestisidlərin, damazlıq heyvanların, xam pambıq və quru tütün məhsullarından olan istehsal vasitələrinin uyğun şərtlərlə əldə edilməsinə yönəlmişdir. Cəmi subsidiyaların məbləği, əsasən, artan istiqamətlidir. 2021-ci ildə 2018-ci ilə nisbətən subsidiya qoyuluşu 19,8% çox olmuşdur. 2020-ci və 2021-ci illərdə müxtəlif istiqamətlər üzrə ayrılan subsidiyaların məbləğində oxşarlıq müşahidə edilir. Yanacaq və motor yağları, buğda və çəltik, mineral gübrə və pestisidlərə ayrılan subsidiyanın xüsusi çəkisi 2020-ci ildə 62% idisə, 2021-ci ildə bu göstərici 63,4% olmuşdur. Yaş baramanın hər kq-na və arıçılara hər arı ailəsinə görə verilən subsidiyanın məbləğinə uyğun olaraq 232,7 min manat və 295.8 min manat fərqlər olsa da, onların verilən subsidiyanın tərkibində xüsusi çəkisi eynidir. Digər illərdə olduğu kimi 2020-ci və 2021-ci illərdə də texnika və avadanlıqların güzəştli şərtlərlə satışına ayrılan subsidiyanın həcmi fərqlənir. Müvafiq illərdə 73616,9 min manat və 80000 min manat ayrılmışdır. Bu isə qeyd olunan istiqamətə ayrılan subsidiyanın yüksək səviyyədə ünvanlı və nəticəli olması deməkdir [cədvəl 1]. Dövlət tərəfindən güzəştli şərtlərlə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara əsas kənd təsərrüfatı texnikası və avadanlıqlarının satışı dinamikasına baxaq.

Araşdırmalardan aydın olur ki, ayrılan subsidiyaların həcmində azalma ilə texnika və avadanlıqların dövlət tərəfindən güzəştli şərtlərlə kənd təsərrüfatı texnikası və avadanlıqlarının satışının miqdarı da azalmışdır.

Cədvəl 1.

Azərbaycanda kənd təsərrüfatına müxtəlif istiqamətlər üzrə ayrılan subsidiyaların həcmi (min, manat) [4]

Dövlət dəstəyinin növləri	Məbləği, min AZN				Xüsusi çəkisi, %			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Yanacaq və motor yağlarının dəyərinin 50 faizinin ödənilməsi (hər hektara 50 manat)	61986.2	62600.7			18.2	16.5		
Buğda və çəltik istehsalçılarna hər hektar sahəyə 40 manat yardım verilməsi	23330.0	22527.7			6.8	5.9		
Mineral gübrələrin və biohumusların dəyərinin 70 faizinin ödənilməsi	102257.0	150858.3			30.0	39.8		
Pestisidlərin dəyərinin 70 faizinin ödənilməsi	5743.0	19141.1	235179.0	258557.3	1.7	5.0	62.0	63.4
1-ci və 2-ci reproduksiya toxum və ting istehsalçılarna subsidiyalar	7738.8	7425.1	4766.1	6658.4	2.3	2.0	1.3	1.6
Elmi-tədqiqat müəssisələrinə orijinal, super elit və elit toxumları istehsalına çəkilən xərclərin ödənilməsi	912.6	893.2	934.2	-	0.3	0.2	0.2	-
Kənd təsərrüfatı texnikasının lizinqlə satışına tətbiq edilən güzəştin həcmi	88000.0	59950.0	73616.9	80000.0	25.8	15.8	19.5	19.6
Damazlıq heyvanların satışına tətbiq edilən güzəştin həcmi	15970.0	9740.0	16644.4	17000.0	4.7	2.6	4.4	4.2
Süni mayalanma yolu ilə alınmış hər baş buzova görə heyvan sahiblərinə 100 manat həcmində subsidiya verilməsi	6905.1	8254.5	8798.6	9067.4	2.0	2.2	2.3	2.2
Xam pambığın hər kq-na görə 0,1 manat subsidiya verilməsi	23038.0	29551.5	29475.1	28359.8	6.8	7.8	7.8	7.0
Quru tütünün hər kq-na, yaş tütünün isə hər 10 kq-na görə 0,05 manat subsidiya verilməsi	247.4	185.5	266.8	106.4	0.1	0.1	0.1	0.03
Bütün növ yaş baramanın hər kq-na görə 5 manat subsidiya verilməsi	2490.5	3156.5	2172.4	2405.1	0.7	0.8	0.6	0.6
Şəkər çuğundurunun hər tonuna görə 4 manat subsidiya verilməsi	1106.6	873.8	919.3	544.6	0.3	0.2	0.2	0.1
Arıçılara hər arı ailəsinə (pətəyə) görə 10 manat subsidiya verilməsi	910.5	4265.3	5017.5	5313.3	0.3	1.1	1.3	1.3
Cəmi	340635.7	379423.2	377790.2	408012.3	100.0	100.0	100.0	100.0

Qrafik 1. Dövlət tərəfindən güzəştli şərtlərlə kənd təsərrüfatı texnikası və avadanlıqlarının satışı [5].

Büdcə hesabına güzəştli satış texnika ilə təmin olunmanı gücləndirməklə yanaşı, amortizasiya xərclərini də azaldır, nəticədə aqroservis

xidmətləri göstərən müəssisələrdə daha aşağı xidmət tarifləri müəyyən edilir.

Bitkiçilik və heyvandarlıq məhsullarının istehsalı dinamikasına baxaq.

Cədvəl 2.

Əsas bitkiçilik məhsullarının istehsalı, bütün təsərrüfat kateqoriyaları üzrə (min ton) [5].

İllər	Dənlilər və dənli paxlaları	Pambıq	Tütün	Kartof	Tərəvəz	Bostan məhsulları
2017	2928.8	207.5	5.3	913.9	1405.6	438.1
2018	3309.2	233.6	6.3	898.9	1521.9	401.9
2019	3538.5	295.3	6.0	1004.2	1714.7	447.6
2020	3257.1	336.8	6.9	1037.6	1738.9	448.1
2021	3363.0	287.0	6.4	1062.0	1815.5	459.9

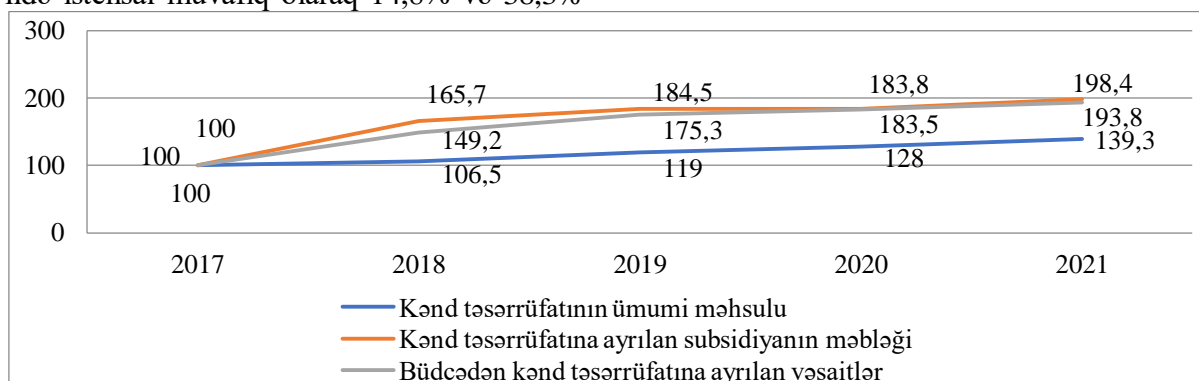
Cədvəl 3.

Əsas heyvandarlıq məhsullarının istehsalı, bütün təsərrüfat kateqoriyaları üzrə (min ton) [5].

İllər	Ət kəsilmiş çəkiddə	Süd	Yumurta, milyon ədəd	Yun (fiziki çəkiddə)	Barama	Bal
2017	316.8	2024.1	1714.0	16.0	245.2	3.0
2018	326.0	2080.4	1676.2	15.8	513.9	5.0
2019	335.7	2150.8	1827.1	16.1	643.7	5.8
2020	346.0	2192.5	1906.2	16.1	446.6	6.6
2021	357.6	2223.4	1838.8	16.1	497.4	6.8

Məlumatları təhlil etdikdə həm bitkiçilik, həm də heyvandarlıq məhsulları istehsalının dinamikasının artım xarakterli olduğu məlum olur. Bitkiçilik məhsullarından dənlilər və dənli paxlalarında, pambıq məhsullarında istehsal daha yüksək olmuşdur. 2017-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə istehsal müvafiq olaraq 14,8% və 38,3%

yüksəlmişdir. Heyvandarlıq məhsullarından isə barama və bal məhsullarında nəzərəcarpacaq artım qeydə alınmışdır ki, 2017-ci illə müqayisədə 2021-ci ildə uyğun olaraq 2 və 2,2 dəfə çox məhsul istehsal olunmuşdur [cədvəl 2, 3].

Qrafik 2. Kənd təsərrüfatı məhsullarının, subsidiyaların və büdcə xərclərinin dinamikası, 2017-ci ilə nisbətən faizlə [5].

Kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunda 2018-ci ildə 2017-ci illə müqayisədə 6,5%, 2019-cu və 2020-ci illərdə 2017-ci illə müqayisədə müvafiq olaraq 19% və 28%, 2021-ci ildə isə 2017-ci ilə nisbətən 39,3% çox məhsul istehsalı əldə edilmişdir. Dövlət tərəfindən aqrar sahəyə ayrılan subsidiyanın məbləğini də 2017-ci ilə görə həmin illərlə müqayisə etdikdə uyğun olaraq 65,7%, 84,5%, 83,8%, 98,4% yüksək göstərici qeydə

alınır. Büdcədən kənd təsərrüfatına ayrılan vəsaitlərin həcmində də 2017-ci illə müqayisədə növbəti illərdə yüksəlmə baş vermişdir. İllər üzrə müvafiq olaraq aqrar sahəyə 49,2%, 75,3%, 83,5% və 93,8% çox vəsait ayrılmışdır. Eyni zamanda, məlumatların təhlili göstərir ki, kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu artan tendensiya ilə müşahidə olunmuşdur. 2019-cu ildə 2018-ci illə müqayisədə 12,5%, 2020-ci ildə 2019-cu illə müqayisədə 9%, 2021-ci ildə isə 2020-ci illə

müqayisədə 11,3% çox məhsul istehsal edilmişdir. Paralel olaraq artım büdcədən kənd təsərrüfatı xərclərinə ayrımalarda da müşahidə edilir. Belə ki, 2020-ci və 2021-ci illərdə əvvəlki illə müqayisədə müvafiq olaraq 8,2% və 10,3% yüksəlmə baş vermişdir. Bu da kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılmasında vacib amillərdəndir. Büdcədən aqrar sahəyə birbaşa subsidiya ödənilməsi dəyişkən xarakterli olmuşdur. Belə ki, 2019-cu ildə əvvəlki ilə nisbətən subsidiyanın məbləği 18,8% çox olsa da, 2020-ci ildə 0,7% azalma, 2021-ci ildə isə 14,6% yüksəlmə qeydə alınmışdır. Məlumatların təhlili göstərir ki, kənd təsərrüfatının ümumi məhsuluna subsidiyalarla müqayisədə büdcə xərclərinin təsiri daha ciddi şəkildə özünü göstərmişdir. Belə ki, 2020-ci ildə aqrar sahəyə ayrılan subsidiyanın məbləğində azalma olsa da (0,7%) ümumi məhsulun həcmində artım baş vermişdir (9%). Büdcədən kənd təsərrüfatına ayrılan xərclərin səviyyəsində isə 2019-cu ilə nisbətən artım qeydə alınmışdır (8,2%). Təbii ki, göstərilənlər subsidiyaların istehsalın artımına təsirini azaltmır. Bunu digər illər üzrə subsidiyaların məbləğinin artımı ilə ümumi məhsulun artım tendensiyası arasındakı əlaqə də aydın şəkildə göstərir.

Nəticə

Beləliklə, qeyd edilənlərə əsaslanaraq demək olar ki, dövlət tərəfindən aqrar sahəyə subsidiyaların qoyuluşu kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artırılmasında böyük rola malikdir. O, istehsal xərclərini azaltmaqla məhsulların rəqabət qabiliyyətinin artmasında rol oynayır. Araşdırmanın göstərdiyi kimi hazırda kənd təsərrüfatına ayrılan subsidiyalar həm məhsula görə, həm də konkret sahəyə görə müəyyən edilir. Bu şərtlər daxilində kənd təsərrüfatının xüsusiyyətlərindən irəli gələn müəyyən məsələlər kölgədə qalır: torpağın keyfiyyəti, ərazilərin dəmyə və ya suvarılan olması, yağıntının miqdarı və s. Bu, onu göstərir ki, kənd təsərrüfatı istehsalının həyata keçirildiyi ərazilərdə risk səviyyəsi də fərqlidir. Ona görə də, fikrimizcə, subsidiyalaşmada belə mühüm amillərin nəzərə alınması vacibdir.

İşin elmi yeniliyi. İşin əsas elmi yenilikləri aşağıdakılardır: subsidiyalaşmanın kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılmasında rolunu müəyyən edilməklə istehsal xərclərinin azalmasına təsiri əsaslandırılmışdır; dövlət tərəfindən güzəştli şərtlərlə kənd təsərrüfatı texnikası və avadanlıqlarının verilməsində, eləcə də məhsula və konkret istehsal sahəsinə subsidiyalar verilməsində sahələrin xüsusiyyətinin nəzərə alınmasının zəruriliyi əsaslandırılmışdır; subsidiyalaşmanın xərclərin azaldılması və məhsulların rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi arasındakı əlaqəyə təsiri müəyyən edilmişdir.

Tətbiqi əhəmiyyəti. Subsidiyaların istehsal prosesində xərclərin azalmasına, rəqabət qabiliyyətinin yüksəlməsinə, məhsul istehsalının artmasına təsirinin müəyyən edilməsi istehsalçıların gəlirlərinin artırılması baxımından praktiki əhəmiyyət kəsb edir.

İqtisadi səmərəsi. Subsidiyalaşmanın stimullaşdırıcı təsiri bir tərəfdən istehsalçıların kənd təsərrüfatı istehsalına marağının artırılmasında, digər tərəfdən istehsalın iqtisadi səmərəliliyinin yüksəldilməsi istiqamətlərinin aşkara çıxarılmasında mühüm rol oynaya bilər.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Зальцман В.А. Экономика и сельское хозяйство Дании // Нивы России. - 2017. - № 3 (147).
2. Киреева А.В., Комарницкая А.Н. Субсидии как универсальная форма государственной поддержки компаний реального сектора: основания предоставления // Финансы и управление. – 2020. – № 1. – С. 72 - 80
3. Agriculture subsidies. <https://www.encyclopedia.com/plants-and-animals/agriculture-andhorticulture/agriculture-general/agricultural-subsidies> (15.01.2020)
4. <https://agro.gov.az/az>
5. <https://www.stat.gov.az/>
6. <https://www.sciencedirect.com/>

Нармин Габил МИРЗАЗАДЕ

Азербайджанский Государственный Аграрный Университет

Ассистент кафедры «Агробизнес и менеджмент»

E-mail: narminmirzazada@gmail.com

РОЛЬ СУБСИДИРОВАНИЯ В УВЕЛИЧЕНИИ ПРОИЗВОДСТВА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ

Резюме

В статье выяснено значение субсидии в аграрном секторе, ее роль в увеличении производства, проанализированы размеры субсидии, выделяемой аграрному сектору, а также дотационные выплаты по разным направлениям в сельском хозяйстве. При анализе объемов реализации государством техники и оборудования на особых условиях исследованы различные аспекты механизма субсидирования, подчеркнута важность учета в этом процессе особенностей сельского хозяйства.

Цель исследования. Цель исследования определить роль субсидирования в увеличении производства сельскохозяйственной продукции.

Метод исследования. При проведении исследования использовались методы сравнения, группировки и анализа.

Результат исследования. Особую роль в увеличении производства сельскохозяйственной продукции играют дотационные инвестиции. Результаты исследования показывают, что субсидии оказывают существенное влияние на увеличение производства продуктов питания за счет снижения себестоимости продукции, а также повышения конкурентоспособности.

Ключевые слова: субсидия, эффективность, государственная поддержка, прибыль, производство, себестоимость, льготные условия, амортизация.

Narmin Qabil MİRZAZADE

Azerbaijan State Agricultural University

Assistant of «Agribusiness and management» department

E-mail: narminmirzazada@gmail.com

THE ROLE OF SUBSIDIES IN INCREASING AGRICULTURAL PRODUCTION

Summary

The article clarifies the significance of subsidies in the agricultural sector, its role in increasing production, analyzes the size of the subsidy allocated to the agricultural sector, as well as subsidy payments in various areas in agriculture. When analyzing the volume of state sales of machinery and equipment under special conditions, various aspects of the subsidizing mechanism were studied, and the importance of taking into account the peculiarities of agriculture in this process was emphasized.

The purpose of the study. The purpose of the study is to determine the role of subsidization in increasing the production of agricultural products.

Research method. In conducting the research were used comparison, grouping and analysis methods.

The result of the study. Subsidy investment has a special role in increasing the production of agricultural products. The results of the study show that subsidies have a significant impact on increasing food production by reducing production costs, as well as increasing competitiveness.

Key words: subsidy, efficiency, state support, profit, production, cost, preferential terms, depreciation.